

О. В. Насібова,
к. е. н., докторант кафедри фінансів,
Київський національний торговельно-економічний університет
ORCID ID: 0000-0003-2590-2513

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.10.48

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

O. Nasibova,
PhD in Economics, Doctoral candidate of the Department of Finance,
Kyiv National University of Trade and Economics

THE SOCIAL PROTECTIVE FINANCIAL MECHANISM AS THE POPULATION LIVING LEVEL REGULATION TOOL

Перехід від одного суспільно-економічного ладу до іншого, фінансово-економічні кризи, недосконалість ринкових відносин, інституційні перетворення спричиняють низку факторів, які негативно впливають на рівень життя населення, що обумовлює необхідність обґрунтування та реалізації дієвих механізмів забезпечення адаптації суспільних структур до нових умов життєдіяльності. Основну роль у подоланні дисбалансів соціально-економічного розвитку країни відіграє фінансовий механізм соціального захисту населення, за допомогою якого визначаються параметри формування фінансових ресурсів та ефективність їх розміщення й використання для забезпечення як соціальної безпеки, так і підвищення рівня суспільного добробуту. Статтю присвячено поглибленню теоретичних положень функціонального призначення фінансового механізму соціального захисту населення, удосконаленню системи регулювання фінансових відносин у сфері соціального захисту та визначенню інтегрованої сукупності факторів впливу на соціальну збалансованість. Розкрито підходи щодо визначення сутності фінансового механізму соціального захисту населення. Розроблено структурно-функціональну модель фінансового механізму соціального захисту населення, яка ґрунтується на положеннях адаптивної фінансової архітектури, інтеграції економічної, фінансової, демографічної та соціальної складових державного регулювання соціально-економічного розвитку країни. Визначено сукупність взаємопов'язаних складових фінансового механізму соціального захисту населення, кожний з яких виконує властиві йому функції і за умови узгодженості забезпечує адаптивність, дієвість і ефективність фінансових відносин соціального захисту населення. Показано вплив фінансового механізму соціального захисту населення на суспільний розвиток.

Social transformations, financial and economic crises, the possible imperfections in market relations, and institutional transformations form a plethora of factors that negatively affect the living standards. That fact is interrelated with the constant need to justify and to implement the effective mechanisms focused on the social structures' adaptation to the actual living conditions. The social protection's financial mechanism — determining both the financial resources' formation parameters and their allocation's efficiency to ensure social protection and public welfare — plays the leading role to overcome the socio-economic development imbalances.

The aim of the research is improving of the financial relations regulation system of in the field of social protection population and assessment of the integrated set of the influencing factors on the social balancing.

In this article, the dialectical and systemic methods to determine the economic essence of the social protection financial mechanisms were used. The investigation on the integrity and particular structural elements, the composition of analysis and synthesis, the transition from the abstract to the concrete have made the conceptual statements on the formation and implementation of the social protection financial mechanisms and updated the scientific discourse. Both the generalization and structural methods were used to evaluate the impact of the social protection financial mechanisms on the mutually interconnected set of economic, fiscal, demographic, and social components of public social and economic regulation.

The structural and functional model of the social protection's financial mechanism — based on the adaptive financial architectonics' principals and the integration of public administration's economic, fiscal, demographic, and social components — is developed. The set of interconnected components of social protection's financial mechanism is defined. Being coordinated, each of the above elements carries out its essential functions and provides adaptability and efficiency of the social protection's financial relations. The social protection financial mechanism's effect on social development is highlighted.

The level of the financial supplying social protection of the population depends on the level of the country economic development, the model of financial resources redistribution, the social policy effectiveness.

The study enables to conclude that the social protection's financial mechanism is a dynamic, adaptive, and integrated set of interrelated financial relations' influence and regulation elements to ensure the social poverty's and significant income differentiation's overcome, while maintaining stability in a transformational society. In the case of using a certain set of tools, the social protection's financial mechanism can affect the optimal structure of income to accelerate human development. Social balance always determines the need to improve the system of financial support for social protection, social justice, and economic efficiency. Transformations in the social structure, the development of the financial instruments' innovative forms lead to constant improvement in the social protection's financial mechanism.

Ключові слова: фінансовий механізм, соціальний захист населення, фінансове регулювання, фінансове забезпечення, фінансові інструменти.

Key words: financial mechanism, social protection, financial regulation, financial security, financial instruments.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах динамічного перетворення економіки та необхідності постійної адаптації до сучасного середовища посилюється роль соціальних пріоритетів суспільного розвитку, вагоме значення набуває розробка та реалізація ефективної політики соціального захисту населення, яка є важливим чинником стимулювання загальнолюдського прогресу, що потребує створення відповідного фінансового механізму, здатного попередити загрози соціальної безпеки, сприяти підвищенню добробуту громадян, забезпечити соціальну збалансованість.

Дослідження змісту елементів фінансового механізму соціального захисту населення, їх функціонального призначення та характеру інтегральних зв'язків є однією з найголовніших наукових проблем на сучасному етапі трансформаційних перетворень.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика формування та реалізації фінансового механізму соціального захисту населення є об'єктом постійних наукових пошуків зарубіжних і вітчизня-

них вчених, знаходиться у центрі уваги політиків і громадськості. Зміст поняття "фінансовий механізм соціального захисту населення" розглядається в наукових працях під різним кутом зору з урахуванням кінцевої мети досліджень. Економіст Савченко Н.Г. [10, с. 6] визначає фінансовий механізм соціального захисту населення як "систему управління фінансовими відносинами через сукупність встановлених державою методів, інструментів і важелів з відповідним регулюванням та забезпеченням їх впливу на рівень соціального захисту населення". Водночас, на думку Огінської А.Ю. [6, с. 134], "фінансовий механізм реалізації соціального захисту населення передбачає формування джерел фінансових ресурсів, що направляються на виконання відповідних програм і заходів, а також обґрунтований вибір методів, форм та важелів їх використання". Науковець-економіст Баранник Л.Б. [2, с. 79] зазначає, що фінансовий механізм соціального захисту населення — сукупність способів організації фінансових відносин, що застосовуються для формування й використання фінансових ресурсів з метою забезпечення умов для нормальної життєдіяльності людей, які потрапили у складні життєві обставини через дії соціальних ризиків. Жук

О.Б. [4, с. 64—65] пропонує розглядати фінансовий механізм соціального захисту у вузькому та широкому розуміннях. У широкому — це сукупність автономних фінансових механізмів соціального страхування, соціального забезпечення та соціальних стандартів й гарантій, що комплексно взаємодіють, взаємодоповнюють один одного та сприяють ефективному його функціонуванню з метою забезпечення сталого розвитку держави та задоволення життєво необхідних потреб кожного громадянина на рівні не нижче прожиткового мінімуму. У вузькому — це певний комплекс спеціально розроблених, законодавчо закріплених та визначених соціально-економічною політикою форм та методів, інструментів і важелів акумулювання, перерозподілу і використання фінансових ресурсів з метою забезпечення добробуту кожного члена суспільства та підвищення рівня соціального захисту найбільш незахищених верств населення — осіб з обмеженими фізичними і розумовими можливостями, безробітних, багатодітних родин, дітей-сиріт тощо.

Реалізація потенційного внеску соціального захисту населення у розвиток особистості та суспільства залежить від якості управління фінансовими ресурсами, які суспільство доручає системі соціального захисту [19].

Різні джерела фінансового забезпечення соціального захисту, включаючи допомогу від міжнародних донорів, державні витрати національних урядів, приватні, громадське та недержавне фінансування, а також заощадження домогосподарств та позабюджетні витрати розглядаються в працях А. Баррієнтоса.

Бейтлер Д., Акюз Ю., Гарріс Е., Дюран-Вальверде Ф. та інші відзначають необхідність формування фінансового простору та пошуку нових джерел фінансування соціальної сфери у країнах, що розвиваються. У дослідженні Болтона Л. акцентується увага на застосуванні інноваційних методів фінансування соціального захисту населення у всьому світі.

Козловський С., Пасічний М., Лавров Р. [17] досліджуючи взаємозв'язок між економічним зростанням та демографічними факторами в країнах-членах ОЕСР та країнах, що розвиваються, з 1990 по 2017 роки, підтверджують важливість подальшого вдосконалення фінансового механізму соціального захисту для сприяння економічному розвитку.

Водночас в умовах суспільних трансформацій та підвищеної уваги до існуючих проблем подолання бідності у багатьох країнах світу важливим є поглиблене розуміння теоретико-методологічних засад фінансового механізму соціального захисту населення. Міжнародне співтовариство систематично наголошує на необхідності розробки ефективного фінансового механізму соціального захисту населення як на глобальному, так і на національному рівнях, спроможного впливати на зменшення бідності та розширення доступності всіх верств населення до мінімальних соціальних стандартів. Потребують наукового обґрунтування комплексні підходи у визначенні функціонального призначення фінансового механізму соціального захисту населення та його впливу на соціально-економічні процеси.

МЕТА СТАТТІ

Статтю присвячено поглибленню теоретичних положень функціонального призначення фінансового механізму соціального захисту населення, удосконаленню системи регулювання фінансових відносин у сфері соціального захисту та визначенню інтегрованої сукупності факторів впливу на соціальну збалансованість.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Враховуючи думки та погляди науковців, фінансовий механізм соціального захисту населення загалом можна визначити як схему практичного використання фінансів в системі соціального захисту, їх вплив на соціальні процеси. Завдяки фінансовому механізму соціального захисту населення забезпечуються необхідні умови для формування, розподілу і використання фінансових ресурсів, а також підтримується певний порядок їх руху з метою підвищення якості життя населення та суспільного добробуту. Фінансовий механізм соціального захисту населення упорядковує дію і визначає напрям опосередкованого руху частки вартості суспільного продукту у сфері соціального захисту населення.

За внутрішнім змістом та структурною побудовою фінансовий механізм соціального захисту населення представляє собою досить складну систему економічних відносин, елементи якої виконують властиві їм функції і за умови узгодженої взаємодії забезпечують та сприяють ефективному функціонуванню фінансів соціального захисту населення. Враховуючи те, що система соціального захисту населення є складовою бюджетно-податкового та соціально-економічного регулювання, доцільно побудувати дієву структурно-функціональну модель фінансового механізму соціального захисту населення, основними компонентами якої є сукупність інституційного забезпечення (нормативно-правове, інформаційне, програмно-технічне та кадрове забезпечення), фінансових методів (фінансове планування та прогнозування, фінансове забезпечення, фінансове регулювання та фінансовий контроль і облік), фінансових важелів (соціальні норми і нормативи, фінансові резерви, пільги, стимули, санкції, ліміти) та фінансових інструментів (фінансові регулятори надходжень, фінансові регулятори розподілу, фінансові регулятори страхового резервування) компетентне застосування яких забезпечить фінансову надійність та стійкість системи соціального захисту населення, соціальну безпеку та соціально-економічний розвиток держави (рис. 1).

Структурно-функціональна модель фінансового механізму соціального захисту населення відображає, з одного боку, цілісність сукупності складових елементів, властивості якої виявляються за спільної взаємодії компонентів, а з іншого — ділимість на підсистеми, що створює можливість заздалегідь визначати та обґрунтовувати відповідні показники, застосовувати необхідний набір інструментарію задля забезпечення достатнього фінансового потенціалу системи соціального захисту населення, здатного вчасно мінімізувати наслідки дій соціальних ризиків і підтримувати соціальні стандарти, прийнятні у відповідному суспільстві. Слід визначити, що внаслідок взаємодії структурних еле-

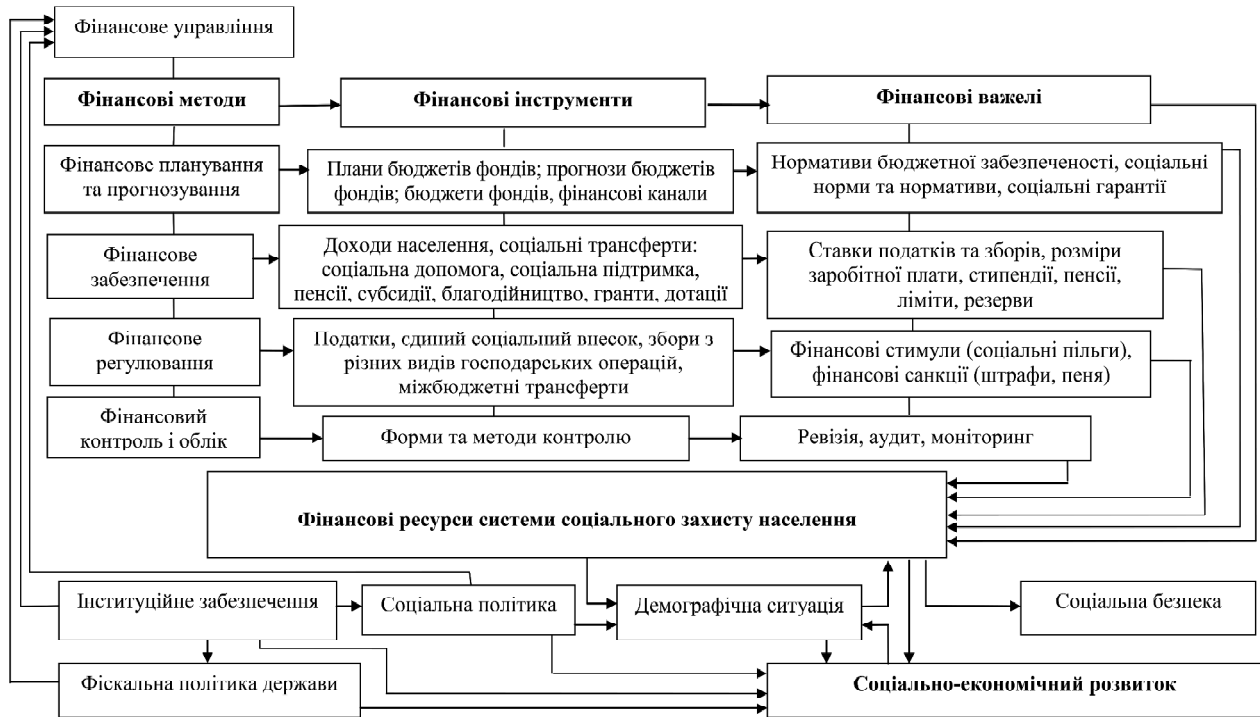

Рис. 1. Структурно-функціональна модель фінансового механізму соціального захисту населення

Джерело: розроблено автором.

ментів фінансового механізму соціального захисту населення, які створюють цілісність, з'являються нові якості.

Важливим є те, що запропоновану побудову фінансового механізму соціального захисту, яка приводиться в дію шляхом встановлення кількісних параметрів кожного його елемента, тобто визначення ставок, норм і нормативів, обсягу фінансових ресурсів, рівня витрат тощо, можна коригувати, оновлювати, змінювати, адже кількісні параметри та способи їх визначення є найбільш мобільною частиною фінансового механізму. Крім кількісних характеристик функціонування фінансового механізму соціального захисту населення, визначають і якісні характеристики, які показують механізм формування і використання фінансових ресурсів із застосуванням фінансових інструментів задля забезпечення виконання кількісних параметрів.

Характерною особливістю розробленої моделі, поперше, є те, що вона динамічна, відкрита та постійно діюча, а отже, її можна доповнювати новими статистичними даними та соціально-економічними показниками, вдосконалювати згідно змін в законодавчій базі.

По-друге, модель характеризується значною кількістю напрямів прогнозування, тому прогнозні розрахунки дозволяють охопити більшу кількість соціально-економічних показників і визначити тенденції та перспективи розвитку фінансів соціального захисту населення. Модель дозволяє імітувати наслідки демографічних і соціально-економічних процесів, надає можливість відслідковувати, як прийняті рішення щодо управління фінансами соціального захисту населення будуть впливати на рівень відповідних видатків та можливості фінансового забезпечення у майбутньому, і які

зміни в існуючій системі дозволять підвищити фінансову спроможність соціальної сфери.

Як уже зазначалось, одним з елементів фінансового механізму соціального захисту населення є фінансові методи: фінансове планування та прогнозування, фінансове забезпечення, фінансове регулювання, фінансове управління, фінансовий контроль та облік.

Фінансове планування застосовується на етапі розроблення бюджетних запитів, складання проектів кошторисів витрат, визначення потреби населення певних територій у певних видах соціальних послуг та відіграє визначальну роль у формуванні фінансової спроможності держави та суб'єктів господарювання щодо забезпечення соціального захисту населення на основі реалізації державних соціальних гарантій.

Фінансове прогнозування надає можливість аналізувати тенденції, які формуються в період проведення державної соціально-економічної політики з урахуванням впливу на неї внутрішніх та зовнішніх чинників, на основі передбачення результатів тих чи інших соціальних процесів (народжуваності, смертності, міграції, безробіття, бідності тощо) здійснювати обґрунтовані розрахунки щодо виділення у перспективі загальних обсягів коштів на потреби відповідних категорій населення, потребуючих допомоги, підтримки, захисту.

Під час складання й виконання фінансових планів, а також по закінченню певних періодів проводиться державний фінансовий контроль, основна мета якого — дотримання чинного фінансового законодавства у процесі здійснення соціального захисту населення та забезпечення зв'язку між запланованими та досягнутими результатами. Державний фінансовий контроль спрямований на перевірку та виявлення недоліків у вартісному

розподілі і перерозподілі валового внутрішнього продукту, фонду оплати праці та цільового використання коштів із відповідних фондів соціального спрямування.

Вагоме значення для підтримки дієвості, ефективності та фінансової стійкості системи соціального захисту населення мають фінансове забезпечення та фінансове регулювання. На думку науковців Юрія С.І., Федосова В.М. [14] фінансове забезпечення і фінансове регулювання є узагальнюючими методами фінансового механізму, оскільки включають окремі часткові методи фінансового впливу на соціально-економічний розвиток суспільства.

Фінансове забезпечення соціального захисту населення реалізується через відповідні форми фінансових відносин, яким притаманні певні характерні риси та особливості практичного застосування, в процесі формування, розподілу та використання фінансових ресурсів системи соціального захисту населення: бюджетне фінансування, соціальне страхування, благодійництво, грантове фінансування, фінансове забезпечення суб'єктами підприємницької діяльності, кредитування. Рівень фінансового забезпечення соціального захисту населення характеризується співвідношенням сукупних видатків на соціальний захист до валового внутрішнього продукту (табл. 1).

Рівень видатків на соціальний захист населення у країнах з розвинутою економікою протягом 2004—2018 років у середньому становив 28,01 %, у тому числі за 2004—2008 роки — 26,43 %, за 2009—2013 роки — 28,94 %, за 2014—2018 роки — 28,67 %. Найвища позиція у рейтингу країн за рівнем фінансового забезпечення соціального захисту населення належить Франції — 32,76 %, найнижча — Іспанії — 23,36 %. Високі видатки на соціальний захист розвинутих країн ЄС пов'язані з вищими темпами економічного зростання, вищою продуктивністю праці, зайнятістю, а також спричинені ефективною соціальною політикою, комплексністю соціальних заходів, обсягом фінансових можливостей урядів. У країнах з трансформаційною економікою має місце менший рівень фінансового забезпечення соціального захисту населення і в середньому становить 18,42 %, у тому числі за 2004—2008 роки — 17,34 %, за 2009—2013 роки — 19,59 %, за 2014—2018 роки — 18,35 %. Україна займає друге місце у рейтингу країн за рівнем фінансового забезпечення соціального захисту населення серед тринадцяти країн з трансформаційною економікою та шістнадцяте місце серед досліджуваних двадцяти восьми країн.

Фінансове регулювання як метод фінансового механізму соціального захисту населення підпорядковує суб'єктів системи соціального захисту населення певним вимогам, обмеженням та принципам, спрямованим на збереження її цілісності, сприяє прискоренню розвитку пріоритетних форм фінансового забезпечення соціального захисту населення, регламентує розподільчі відносини у суспільстві задля досягнення оптимального співвідношення соціальної відповідальності у координатах "людина — бізнес — держава".

Наступним структурним елементом фінансового механізму соціального захисту населення є фінансові інструменти, які створюються з метою регулювання певних процесів, містять у собі відповідну регулюючу дію, але діють не відразу, а через певний період часу та впливають на процеси формування коштів до відповідних інституцій системи соціального захисту населення. Дієвість фінансових інструментів системи соціального захисту населення залежить від обсягів відповідних грошових потоків, напрямів їх руху, з урахуванням певного набору важелів. Важелі фінансового механізму соціального захисту населення пов'язані з інструментами, за їх допомогою здійснюється стимулювання впливу на процеси формування і використання фінансових ресурсів системи соціального захисту населення. Важелі є підтримуючими елементами у фінансовому механізмі соціального захисту населення та виконують важливу функцію щодо надання дії фінансовим інструментам, регулювання їх інтенсивності.

Таблиця 1. Частка видатків на соціальний захист населення у валовому внутрішньому продукті, %

Країни	2004–2008	2009–2013	2014–2018	2004–2018
Країни з розвинутою економікою				
Франція	30,50	33,48	34,30	32,76
Данія	29,72	33,98	32,86	32,18
Італія	30,58	28,92	29,30	29,60
Австрія	27,78	29,36	29,75	28,96
Швеція	28,62	29,06	28,96	28,88
Фінляндія	25,20	29,52	31,43	28,71
Бельгія	26,90	29,88	29,32	28,70
Нідерланди	26,10	29,92	29,83	28,61
Німеччина	28,02	29,58	23,58	27,06
Велика Британія	25,06	28,42	26,65	26,71
Швейцарія	24,74	26,30	27,76	26,26
Норвегія	22,96	25,06	27,93	25,31
Португалія	23,46	26,28	25,30	25,01
Іспанія	20,40	25,34	24,35	23,36
Середнє значення	26,43	28,94	28,67	28,01
Країни з трансформаційною економікою				
Словенія	21,94	24,36	23,40	23,23
Україна	21,99	24,50	18,72	21,73
Сербія	21,60	22,32	20,38	21,43
Угорщина	21,66	21,74	18,76	20,72
Хорватія	18,80	21,26	21,74	20,60
Польща	19,54	19,44	20,00	19,66
Чехія	17,78	20,16	18,98	18,97
Словаччина	16,08	18,06	18,25	17,46
Болгарія	14,15	16,76	17,48	16,13
Литва	14,00	17,78	15,48	15,75
Естонія	12,80	16,26	15,85	14,97
Румунія	13,20	16,12	14,58	14,63
Латвія	11,88	15,84	14,92	14,21
Середнє значення	17,34	19,59	18,35	18,42

Джерело: розраховано за матеріалами [7–9].

нансові інструменти, які створюються з метою регулювання певних процесів, містять у собі відповідну регулюючу дію, але діють не відразу, а через певний період часу та впливають на процеси формування коштів до відповідних інституцій системи соціального захисту населення. Дієвість фінансових інструментів системи соціального захисту населення залежить від обсягів відповідних грошових потоків, напрямів їх руху, з урахуванням певного набору важелів. Важелі фінансового механізму соціального захисту населення пов'язані з інструментами, за їх допомогою здійснюється стимулювання впливу на процеси формування і використання фінансових ресурсів системи соціального захисту населення. Важелі є підтримуючими елементами у фінансовому механізмі соціального захисту населення та виконують важливу функцію щодо надання дії фінансовим інструментам, регулювання їх інтенсивності.

Дієвість фінансових інструментів системи соціального захисту та застосування певного набору важелів забезпечує спроможність держави стимулювати стійкий соціальний розвиток. Слід відмітити, що діапазон дії вибраного набору методів, інструментів і важелів фінансового механізму соціального захисту населення обмежений регламентацією нормативно-правових актів. Існуючу джерельну базу правового забезпечення фінансових відносин соціального захисту населення можна диференціювати на декілька груп. До першої групи слід віднести міжна-

родні правові документи, зокрема, Конвенції Міжнародної організації праці (про мінімальні норми соціального забезпечення — 1952 рік; про основні цілі й норми соціальної політики — 1962 рік; про допомогу по інвалідності, старості та в разі втрати годувальника — 1967 рік тощо), Європейський кодекс соціального забезпечення, Європейська соціальна хартія, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, Загальна декларація прав людини, конституції країн Європейського Союзу. До другої групи джерел необхідно віднести нормативно-правові акти України, які врегульовують основні засади соціального забезпечення населення. Нормативно-правове забезпечення встановлює обов'язки та відповідальність сторін, які беруть участь у системі соціального захисту населення та передбачають правові норми згідно з якими на Кабінет Міністрів України, Пенсійний фонд України, Фонд соціального страхування України, Фонд соціального страхування на випадок безробіття та інші державні органи покладаються завдання з розробки відповідних постанов, інструкцій, положень щодо забезпечення виконання законів та впровадження відповідних механізмів реалізації в практичну діяльність. Ці закони створюються в державі та формують економічний порядок, який включає елементи державного законодавства, визначає сфери пільгового оподаткування, тобто створює інституціональну базу фінансового механізму соціального захисту населення.

Фінансовий механізм соціального захисту населення значною мірою визначається вибраною моделлю розвитку держави. Соціально орієнтована економічна система передбачає достатньо високий рівень перерозподілу валового внутрішнього продукту через бюджет, ступінь контролю держави за соціально-економічними процесами та поширення практики надання соціальних послуг через суспільні фонди споживання.

ВИСНОВКИ

Дослідження дозволяє зробити висновок про те, що фінансовий механізм соціального захисту населення представляє собою динамічну, адаптивну, інтегровану сукупність взаємопов'язаних складових елементів впливу та упорядкування фінансових відносин задля забезпечення подолання суспільної бідності, значної диференціації доходів населення, збереження стабільності у трансформаційному суспільстві. Фінансовий механізм соціального захисту населення при використанні певного набору інструментарію здатний впливати на забезпечення оптимальної структури доходів населення для прискорення людського розвитку. Соціальна збалансованість завжди визначає необхідність вдосконалення системи фінансового забезпечення соціального захисту населення, дотримання соціальної справедливості та економічної ефективності. Трансформаційні перетворення в соціальній структурі суспільства, розвиток інноваційних форм фінансових інструментів зумовлюють постійне удосконалення фінансового механізму соціального захисту населення.

Залишаються дискусійними питання щодо вибору оптимальної сукупності фінансових інструментів регулювання організації фінансових відносин соціального захисту населення. Це пов'язано з залежністю від рівня економічного розвитку, моделі перерозподілу фінансових ресурсів та можливістю створення належних інституційних умов для залучення достатніх фінансових ресурсів, що ускладнює обґрунтованість ефективної реалізації соціального захисту населення, який впливає на стабілізацію рівня життя громадян, підтримання соціальної справедливості, гармонізацію відносин між різними соціальними групами.

Література:

1. Бабиш Л.М., Васечко Л.І. Оптимізаційна модель фінансового механізму соціального страхування України. Актуальні проблеми економіки. 2009. № 1 (91). С. 158—170.
2. Баранник Л.Б. Фінансовий механізм системи соціального захисту населення України: проблеми становлення та перспективи розвитку: монографія. Дніпропетровськ: Дніпропетровська державна фінансова академія, 2012. 496 с.
3. Бобирь О.І., Смиронов С.О. Фінансовий механізм системи пенсійного забезпечення: монографія. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2008. 249 с.
4. Жук О. Фінансовий механізм системи соціального захисту населення України. Світ фінансів. 2017. № 2 (51). С. 62—71.
5. Мальований М.І. Фінансові аспекти функціонування системи соціального захисту населення в Україні: монографія. Умань: Видавець "Сочинський М. М.", 2016. 496 с.
6. Огінська А.Ю. Соціальний захист населення та фінансовий механізм його реалізації: теоретико-концептуальний зріз. Економіка та держава. 2018. № 4. С. 131—136.
7. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Офіційний сайт Евростатистики. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
10. Савченко Н.Г. Формування складових механізму соціального захисту населення як основа його ефективного функціонування. Науковий вісник ЧТЕІ КНТЕУ. 2004. Вип. 4. С. 389—398.
11. Толуб'як В.С. Фінансові механізми пенсійного забезпечення: монографія. Тернопіль: Терно-граф. 2011. 336 с.
12. Чугунов І.Я. Фінанси України: інституційні перетворення та напрями розвитку / За ред. І.Я. Чугунова. К.: ДННУ АФУ, 2009. 848 с.
13. Чугунов І.Я., Насібова О.В. Фінанси пенсійного забезпечення: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 248 с.
14. Юрій С.І., Федосов В.М. Фінанси. К.: Знання, 2012. 687 с.
15. Duran F., Pacheco J.F. 2012. Fiscal space and the extension of social protection: Lessons from developing

countries, Extension of Social Security (ESS) Paper Series № 33 (Geneva, ILO).

16. Global Partnership for Universal Social Protection. 2016. Universal pensions in Thailand, Universal Social Protection Series (Washington, DC, World Bank; Geneva, ILO).

17. Kozlovskiy S., Pasichnyi M., Lavrov R., Ivanyuta N., & Npytaliuk A. (2020). An Empirical Study of the Effects of Demographic Factors on Economic Growth in Advanced and Developing Countries. Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe. 23 (4). 45—67.

18. Ortiz I., Cummins M., Karunanethy K. 2017. Fiscal space for social protection options to expand social investments in 187 countries, Extension of Social Security (ESS) Paper Series № 48 (Geneva and New York, ILO, UNICEF and UN Women).

19. Cichon M., Scholz W., van de Meerendonk A., Hagemeyer K., Bertranou F., Plamondon P. Financing social protection Quantitative Methods in Social Protection Series Geneva, International Labour Office/International Social Security Association, 2004. URL: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---soc_sec/documents/publication/wcms_sec_soc_8030.pdf

20. Financing social protection for the future of work: Fiscal aspects and policy options Prepared by Staff of the ILO for the G20 Framework Working Group. 31. May. 2018. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---inst/documents/publication/wcms_646048.pdf

References:

1. Babych, L.M. and Vasechko, L.I. (2009), "Optimization model of financial mechanism of social insurance in Ukraine", Aktual'ni problemy ekonomiky, vol. 1, pp. 158—170.

2. Barannyk, L.B. (2012), Finansovyj mekhanizm systemy sotsial'noho zakhystu naselennia Ukrainy: problemy stanovlennia ta perspektyvy rozvytku [Financial mechanism of the system of social protection of the population of Ukraine: problems of formation and prospects of development], Dnipropetrovsk State Financial Academy, Dnipropetrovsk, Ukraine.

3. Bobyr, O.I. and Smironov, S.O. (2008), Finansovyj mekhanizm systemy pensijnoho zabezpechennia [Financial mechanism of the pension system], Science and Education, Dnepropetrovsk, Ukraine.

4. Zhuk, O. (2017), "Financial mechanism of the system of social protection of the population of Ukraine", Svit finansiv, vol. 2 (51), pp. 62—71, available at: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/22702/1/%D0%96%D1%83%D0%BA%20%D0%9E.pdf> (Accessed 12 May 2021).

5. Malevany, M.I. (2016), Finansovi aspekty funktsionuvannia systemy sotsial'noho zakhystu naselennia v Ukraini [Financial aspects of the functioning of the social protection system in Ukraine], Vydavets' "Sochins'kyj M.M.", Uman', Ukraine

6. Oginska, A.Yu. (2018), "Social protection of the population and financial mechanism of its realization: theoretical and conceptual slice", Ekonomika ta derzhava,

vol. 4, pp. 131—136, available at: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2018/29.pdf (Accessed 12 May 2021).

7. State Treasury Service of Ukraine (2021), available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (Accessed 12 May 2021).

8. State Statistics Service of Ukraine (2021), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 12 May 2021).

9. Eurostat (2021), available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (Accessed 12 May 2021).

10. Savchenko, N.H. (2010), "The financial mechanism of people's social protection system in Ukraine", Ph.D. Thesis, Finance, money and credit, Kyiv national university of trade and economics, Kyiv, Ukraine.

11. Tolubiyak, V.S. (2011), Finansovi mekhanizmy pensijnoho zabezpechennia [Financial mechanisms of pension provision], Terno-graf, Ternopil, Ukraine.

12. Chugunov, I.Ya. (2009), Finansy Ukrainy: instyutsijni peretvorennia ta napriamy rozvytku [Finance of Ukraine: institutional transformations and directions of development], DNU AFU, Kyiv, Ukraine.

13. Chugunov, I.Ya. and Nasibova, O.V. (2017), Finansy pensijnoho zabezpechennia [Finance of pension provision], Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, Kyiv, Ukraine.

14. Yuri, S.I. and Fedosov, V.M. (2012), Finansy [Finances], Znannia, Kyiv, Ukraine.

15. Duran, F. and Pacheco, J.F. (2012), Fiscal space and the extension of social protection: Lessons from developing countries, Extension of Social Security (ESS) Paper Series No. 33 (Geneva, ILO).

16. Global Partnership for Universal Social Protection. 2016. Universal pensions in Thailand, Universal Social Protection Series (Washington, DC, World Bank; Geneva, ILO).

17. Kozlovskiy, S. Pasichnyi, M. Lavrov, R. Ivanyuta, N. and Npytaliuk, A. (2020), "An Empirical Study of the Effects of Demographic Factors on Economic Growth in Advanced and Developing Countries", Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe. vol. 23(4). pp. 45—67.

18. Ortiz, I. Cummins, M. and Karunanethy, K. (2017), Fiscal space for social protection: Options to expand social investments in 187 countries, 48, available at: <https://www.social-protection.org/gimi/gess/RessourcePDF.-action?ressource.ressourceId=51537> (Accessed 12 May 2021).

19. Cichon, M. Scholz, W. van de Meerendonk, A. Hagemeyer, K. Bertranou, F. and Plamondon, P. (2004), Financing social protection Quantitative Methods in Social Protection Series Geneva, International Labour Office/International Social Security Association, available at: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---soc_sec/documents/publication/wcms_sec_soc_8030.pdf (Accessed 12 May 2021).

20. ILO (2018), "Financing social protection for the future of work: Fiscal aspects and policy options", Prepared by Staff of the ILO for the G20 Framework Working Group, 31 May, available at: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---inst/documents/publication/wcms_646048.pdf (Accessed 12 May 2021).

Стаття надійшла до редакції 15.05.2021 р.